

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Капітаненко Наталії Петрівни, на тему:
„Адміністративно-правове регулювання у сфері
реалізації права інтелектуальної власності”,
подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
за спеціальністю: 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження

Становлення української державності супроводжується осучасненням доктринальних засад українського права, фундаментальним оновленням законодавства з позицій людиноцентристського світогляду. Провідною тенденцією розвитку сучасного адміністративного права є перегляд його засад з метою гармонізації відносин між органами публічної влади та людиною. Серед важливих завдань зазначених перетворень – трансформація адміністративно-правового регулювання суспільного життя в багатьох галузях, зокрема, у сфері реалізації права інтелектуальної власності. Колосальний інтерес до сфери інтелектуальної власності зумовлений багатьма чинниками, у тому числі завданнями та потребами створення ефективного механізму адміністративно-правового регулювання з метою гарантувати громадянам право на реалізацію права інтелектуальної власності.

Різні аспекти проблематики реалізації права інтелектуальної власності розглянуто в працях українських правників, а саме: засади адміністративно-правового регулювання відносин (С. В. Бондаренко, Ю. Л. Бошицький, В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко, Р. Є. Еннан, В. О. Жаров, І. Г. Запорожець, Ю. М. Капіца, Н. М. Мироненко, О. П. Орлюк, М. В. Паладій, О. П. Світличний, О. Д. Святоцький, Р. О. Стефанчук, Р. Б. Шишка, О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов); використання окремих об'єктів права інтелектуальної власності (Г. О. Андрощук, Є. М. Бельтюкова, О. Б. Бутнік-Сіверський, В. В. Дмитренко, В. В. Качуровський, О. Ю. Кашинцева, А. О. Кодинець, О. О. Кулініч, Ю. В. Носік, Н. В. Троцюк, О. Ш. Чомахашвілі, О. О. Штефан,

Є. В. Юркова); адміністративно-правові засади контролю (Є. А. Булат, С. С. Вітвіцький, О. М. Головкова, О. П. Денисюк, Г. В. Довгань, В. С. Дмитришин, О. В. Кадєтова, О. М. Коротун, О. О. Михальський); юридична відповідальність за правопорушення в означеній сфері (М. К. Галянтич, І. П. Катеринчук, А. Г. Майданевич, П. В. Макушев, О. М. Мельник, Г. С. Римарчук, Ю. М. Романюк, О. А. Сокурєнко, А. В. Шабалін). Однак, як вірно зазначає дисертант – проблему адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності окремо не вивчено, у наукових працях її висвітлено фрагментарно або в межах більш широкої адміністративно-правової проблематики щодо права інтелектуальної власності загалом, що свідчить про актуальність теми дослідження.

Оцінка змісту дисертації та ступеню наукової новизни отриманих результатів

Дисертаційна робота має завершену логічну структуру, побудовану відповідно до поставлених завдань, що дає змогу простежити авторський підхід до вирішення складної наукової проблеми. Предмет і об'єкт дослідження чітко сформульовані, що дозволило обрати необхідні методи дослідження і здійснити аналіз нормативно-правової бази, що визначає порядок адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності, а також надати напрями удосконалення регулювання означеної сфери.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що наведено в дисертації.

Висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі Капітаненко Наталії Петрівни – є достатньо обґрунтованими, що досягається вдало обраними метою та завданнями дослідження.

Використання Капітаненко Н. П. у своїй роботі різних наукових методів дослідження дозволило правнику досягти повноти та всебічності аналізу

поставлених проблем. Рекомендації, висновки автора ґрунтуються, також, на критичному осмисленні сучасніших напрацювань вітчизняної та зарубіжної юридичної науки.

Нормативну основу дослідження склали положення Конституції України, міжнародні правові акти, ратифіковані Верховною Радою України, норми чинного законодавства у сфері адміністративного права та права інтелектуальної власності, нормативно-правові акти інших галузей права (цивільного, господарського кримінального, трудового, фінансового, митного), акти перспективного законодавства, статистичні дані. У дослідженні поряд із працями з адміністративного права використано висновки й узагальнення у сфері загальної теорії права, господарського та кримінального права та галузевих правових наук.

Вірогідність результатів дослідження підтверджено відповідною апробацією на дев'яти міжнародних науково-практичних конференціях: «Законодавство України: історія розвитку, соціальна обумовленість, якість, застосування та вдосконалення» (м. Запоріжжя, 2015 р.); «Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи» (м. Тернопіль, 2016 р.); «Інформація та бізнес: економічні аспекти моделювання» (м. Запоріжжя, 2016 р.); «Актуальні проблеми державно-правового розвитку України в контексті інтеграційних процесів» (м. Запоріжжя, 2017 р.); «Економічні, соціальні та інформаційні аспекти європейських інтеграційних процесів» (м. Київ, 2019 р.); «Економіка та менеджмент у період цифрової трансформації бізнесу, суспільства і держави» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Біоекономіка як ключовий фактор розвитку виробництва та екологізації промислового регіону» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Management, Business. Technologies-innovation: Trends and Challenges» (Marijampole, Lithuania, 2021); «Європейський вектор модернізації інженерної та економіко-управлінської освіти в умовах сталого розвитку промислового регіону» (м. Запоріжжя, 2021 р.).

Тому ознайомлення з дисертаційною роботою Капітаненко Н. П. дає підставу стверджувати про достовірність та обґрунтованість наукових

положень, висновків і рекомендацій, що в ній містяться.

Основні наукові результати, які здобуто автором та їх новизна

На основі проведених досліджень автором сформульовано ряд обґрунтованих і логічних висновків. Зокрема, цінність роботи полягає в тому, що за своїм характером і змістом це одне з перших комплексних досліджень, у якому за допомогою сучасних методів пізнання, з урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права встановлено особливості адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та запропоновано авторське бачення шляхів його вдосконалення.

Заслуговують на увагу надані дисертантом пропозиції щодо доповнення чинних нормативних актів, зокрема:

– запропоновано доповнити частиною 3 ст. 22 «Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом» Закону України «Про авторське право і суміжні права»: *3) якщо це твори, правовласники яких невідомі (сирітські твори)*. Також доповнити частиною 3 ст. 23 «Вільне відтворення примірників твору для навчання» того ж Закону: *3) якщо це твори, правовласники яких невідомі (сирітські твори)* (стор. 181 дисертації).

Значну увагу дисертантом приділено нормативно-правовому визначенню окремих юридичних категорій, зокрема надано визначення таких понять:

– «адміністративно-правове регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності» є процесом застосування сукупності правових засобів органами публічної влади до суб'єктів права інтелектуальної власності та інших учасників правовідносин в зазначеній сфері з метою впорядкування суспільних відносин (стор. 71–73 дисертації);

– «адміністративно-правовий статус суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності» визначено як сукупність прав і обов'язків, які реалізують суб'єкти права інтелектуальної власності та інші учасники

правовідносин вказаної сфери у взаємовідносинах з органами публічної влади, наділеними відповідними повноваженнями у сфері інтелектуальної власності нормами адміністративного права, та встановлено систему суб'єктів відносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності (стор. 151–152 дисертації);

– «адміністративно-правові засади державного контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності» доцільно розуміти як систему закономірностей та гарантій, що містять адміністративно-правові норми, та які регулюють відносини між органами державної влади, посадовими особами й суб'єктами права інтелектуальної власності та іншими учасниками правовідносин у вказаній галузі щодо встановлення відповідності діяльності вказаних суб'єктів чинним правовим нормам (стор. 284 дисертації);

– «адміністративне правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності» встановлено як протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння, яке посягає на врегульовані адміністративно-правовими нормами відносини у сфері інтелектуальної власності, ветеринарно-санітарних правил і в галузі здійснення підприємницької діяльності щодо об'єктів права інтелектуальної власності та за яке законом передбачено адміністративну відповідальність (стор. 327-328 дисертації);

– «громадський контроль у сфері реалізації права інтелектуальної власності» полягає у встановленні визначеними суб'єктами громадськості відповідності діяльності органів державної влади вимогам, передбаченим чинним законодавством, і сприянню участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики щодо інтелектуальної власності (стор. 303-304 дисертації);

Автор приділила значну увагу наданню характеристики адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, дослідила та визначила їх особливості. Заслуговують на увагу такі положення наукової новизни, як:

– характеристика підстав притягнення до адміністративної відповідальності у сфері реалізації права інтелектуальної власності, ознак та

особливостей адміністративних правопорушень у вказаній галузі (стор. 314-316, стор. 318-320, стор. 327– 328 дисертації);

– встановлення загальних та спеціальних суб'єктів адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності (стор. 351–353 дисертації);

– обґрунтування необхідності виокремлення складів адміністративних правопорушень, що посягають на інтелектуальну власність, в окрему главу Кодексу України про адміністративні правопорушення – 6-1 «Адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності», в якій мають бути розміщені склади правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, передбачені ст. 51-2, 107-1, 156-3 (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 164-17, 164-18 Кодексу України про адміністративні правопорушення (стор. 327–328 дисертації).

Дисертант ґрунтовно дослідила адміністративно-правові засади контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, визначила поняття та види контролю, встановила особливості державного та громадського контролю в означеному сегменті суспільних відносин та надала пропозиції із вдосконалення контролю, зокрема:

– автором дисертації запропоновано концепцію проекту Кодексу України про інтелектуальну власність, який має визначати правові та організаційні засади реалізації права інтелектуальної власності, основні принципи і порядок здійснення державного управління у сфері інтелектуальної власності. Кодифікований закон має гармонійно поєднувати публічно-правові та приватноправові інтереси учасників правовідносин у сфері інтелектуальної власності на основі публічної дворівневої моделі системи управління галуззю. Кодекс про Україну про інтелектуальну власність має забезпечувати створення умов для реалізації права інтелектуальної власності та гарантувати захист вказаного права (стор.124-126 дисертації).

– надала пропозиції із вдосконалення громадського контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності шляхом включення до проекту запропонованого Кодексу України про інтелектуальну власність окремого розділу «Громадський контроль у сфері права інтелектуальної власності», який має містити: принципи, мету та завдання громадського контролю у вказаній сфері; перелік нормативно-правових актів, які регламентують зазначені питання; суб'єктів громадськості, які наділені правом контролю у сфері інтелектуальної власності; права та обов'язки учасників процесу громадського контролю у сфері інтелектуальної власності; процедуру участі громадськості в процесі контролю; форми та методи громадського контролю (стор. 303–304 дисертації);

– уточнила характерні ознаки та мету контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності (стор. 243–245, стор.248-250 дисертації).

Мають цінність для розвитку науки адміністративного права та виокремлення особливостей адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері реалізації права інтелектуальної власності представлені дисертантом:

– визначення завдань громадського контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності, а саме: сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності; проведення громадської експертизи діяльності органів державної влади, чинних нормативно-правових актів та проектів нормативних актів у зазначеній галузі суспільних відносин; активізація роботи громадських рад при органах виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності; аналіз взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю; утвердження принципів прозорості та відкритості в процесі взаємодії органів державної влади з громадськістю; інформування суспільства про врахування органами державної влади пропозицій та зауважень громадськості або про причини відмови в прийнятті думки громадськості; підготовка й обговорення пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері реалізації права інтелектуальної власності; сприяння створенню правових,

організаційних, економічних засад ефективного механізму громадського контролю в означеній галузі (стор. 300-301 дисертації);

– визначення особливостей адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності, які полягають у такому: 1) чинне законодавство України передбачає наявність нормативних, фактичних та процесуальних підстав адміністративної відповідальності в разі порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності; 2) систему законодавства про адміністративну відповідальність за порушення прав у сфері інтелектуальної власності становлять КУпАП, МК України та спеціальні закони; 3) склади адміністративних проступків у вказаній галузі є: за характером заподіяної шкоди – формальні та матеріальні; залежно від внутрішньої структури – в основному, альтернативні; за ступенем суспільної шкідливості – основні та кваліфіковані; за конструкцією – бланкетні; 4) порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності передбачає накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та грошей, отриманих від її реалізації (стор. 326–327 дисертації).

Практичне значення роботи і використання результатів дослідження

Практичне значення полягає в тому, що здобутки автора становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані:

– у науково-дослідній діяльності – можуть бути використані під час проведення загальнотеоретичних та галузевих досліджень з питань удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності;

– у правотворчій діяльності – дисертація містить низку пропозицій до перспективного законодавства стосовно правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності;

– у *правозастосовній діяльності* – запропоновані рекомендації можуть бути використані в процесі розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності (акт Запорізького окружного адміністративного суду від 23.03.2021 № 125-03/21), у

роботі органів місцевого самоврядування із суб'єктами підприємницької діяльності щодо виконання законодавства про інтелектуальну власність (довідка районної адміністрації Запорізької міської ради по Шевченківському району від 25.03.2021 № 21/78-220), у діяльності закладів культури і мистецтва щодо використання об'єктів авторського права (довідка комунального закладу «Запорізька обласна філармонія» Запорізької обласної ради від 29.04.2021 № 321);

– у навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Патентознавство та інтелектуальна власність», «Договірне право», «Правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання» (довідка Запорізького національного університету від 19.03.2021 № 128) та при викладанні дисциплін «Адміністративне право» «Право інтелектуальної власності» (довідка Класичного приватного університету від 09.02.2021 № 77).

Стиль та мова викладення результатів дисертаційної роботи

Подана до захисту дисертаційна робота написана науковою мовою, матеріал викладено у логічній послідовності. Розділи дисертації є логічно пов'язаними між собою. У цілому, слід зазначити, що стиль написання дисертаційної роботи характеризується науковою обґрунтованістю та послідовністю, аргументованістю висновків. Проведене дослідження має теоретичний, методичний та прикладний аспекти, що є характерним для наукової роботи.

Повнота викладу основних результатів у наукових фахових виданнях

Основні результати досліджень відображено в 38 наукових працях, з яких: 1 – одноосібна монографія, 2 – розділи в колективних монографіях (у т. ч. одна зарубіжна), 3 – одноосібні навчально-методичні посібники, 20 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному періодичному науковому виданні, 9 – матеріали конференцій, 2 – свідоцтва про реєстрацію

авторського права. Загальний обсяг публікацій становить 44,74 авт. арк.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій автором визначено сутність та особливості адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності та запропоновано шляхи його вдосконалення.

Результати наукового дослідження, викладені в дисертації, отримані автором особисто.

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває її основні положення і є ідентичним за структурою та змістом роботи. Всі наукові положення, висновки і рекомендації, представлені в авторефераті, детально розкриті в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи та автореферату

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації потрібно відмітити, що робота не позбавлена певних недоліків, мають місце дискусійні положення та окремі зауваження, які полягають у такому:

1. Дисертант в підрозділі 1.2 та 1.3 дисертації вказує на перехід до прозорі дворівневої структури державної системи управління у сфері інтелектуальної власності замість складної тривірневої відповідно до Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні. Однак в роботі не надано порівняння вказаних моделей системи управління галуззю інтелектуальної власності. Цікаво було б заслухати переваги запровадженої системи управління у сфері інтелектуальної власності в Україні під час захисту результатів дослідження.

2. Дисертант серед завдань роботи виділяє наступне: «з'ясувати адміністративно-правове регулювання у сфері авторського права». В роботі в підрозділі 2.1 дисертації надано розлоге викладення стану адміністративно-правового регулювання у сфері авторського права в Україні. Встановлення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері авторського

права посилює дослідження. Потребує пояснень позиція дисертанта з цього приводу.

3. Дисертант, розглядаючи проблематику громадського контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності в підрозділі 3.3, пропонує прийняття Закону України «Громадський контроль». В той же час в проекті Кодексу України про інтелектуальну власність дисертант пропонує окремо виділити розділ «Громадський контроль у сфері права інтелектуальної власності». Як співвідносяться вказані пропозиції.

4. В дисертації надано історико-правову характеристику адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності в Україні з визначенням певних етапів розвитку (підрозділ 1.2). В той же час в дослідженні фрагментарно розглянуто зарубіжний досвід становлення інституції інтелектуальної власності. Розгляд вказаного питання збагатив би результати роботи.

5. Дисертант в підрозділі 3.2 розглянула адміністративно-правові засади державного контролю у сфері реалізації права інтелектуальної власності. В умовах становлення публічного управління в Україні на яких принципах має здійснюватися державний контроль у сфері реалізації права інтелектуальної власності. Хотілося б почути від дисертанта аргументацію щодо зазначеного.

Загальний висновок

Вказані вище дискусійні положення і зауваження не зменшують вагомості результатів дослідження та загальну теоретичну і прикладну значущість дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Капітаненко Наталії Петрівни – є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають наукову новизну, теоретичну та практичну цінність. Одержані результати є достатньо обґрунтованими та достовірними. Опубліковані за темою дисертації наукові праці достатньо повно відображують основні положення, висновки та рекомендації, які стали результатом авторського дослідження. Автореферат

повністю відповідає змісту роботи.

За актуальністю теми дослідження, змістом його матеріалу, науковою новизною, рівнем обґрунтованості та достовірності отриманих результатів, їх цінністю дисертаційна робота відповідає вимогам МОН України та п. 9, 10, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Капітаненко Наталія Петрівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

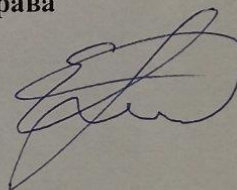
Офіційний опонент:

Професор

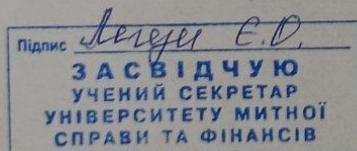
кафедри адміністративного та митного права

Університету митної справи та фінансів,

доктор юридичних наук, професор

Є.О. Легеза

М. Тресе